

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 74 Yıl: 2020 & Volume: 13 Issue: 74 Year: 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÇAĞDAŞ DÜNYADA FELSEFENİN İMKÂNI VE BADIÖU THE POSSIBILITY OF PHILOSOPHY IN THE CONTEMPORARY WORLD AND BADIÖU

İsmail ŞİMŞEK*

Öz

Felsefi düşünce, akıllı bir varlık olan insanın öncelikle kendinden başlayan bir süreçle varoluşu anlamlandırma çabasıdır. Zira düşünen, anlayan, anlamlandıran bir varlık olarak insan önce kendisini, sonra tecrübe ettiği her şeyi anlamaya, anlamlandırmaya çalışmış, sonuçta elde ettiği bilgileri açıklama, kaynaştırma ve bütünleştirerek dile getirmiştir. Sokrates'in 'sorgulanmayan bir hayat yaşanmaya değmez' deyişinde olduğu gibi yaşamın temel noktası olmuştur. Bu anlamda ben kimim? sorusuyla başlayıp varoluşun temel kaynağını bulma çabası olarak felsefe hem bir düşünsel etkinlik hem de fizik, kimya, biyoloji, kozmoloji gibi bilimsel bir faaliyettir. Nitekim Antik Yunan filozoflarına baktığımızda onlar evrenin arkhesini ararken düşünsel etkinlikten ziyade bilimsel bir keşif faaliyeti de yapmışlardır. Bu anlamda bugün felsefi düşünce, her ne kadar yaygın kanaatle boş bir zihinsel etkinlik olarak görülse de aslında hemen hemen tüm bilimsel faaliyetlerin temelini oluşturmaktadır. Ayrıca modern dönemin siyasi ve politik paradigmaları demokrasi ve demokrasi karşıtı yaklaşımlarıyla birlikte, temelde Antik Yunan düşüncesine dayandığı gibi birçok ahlaki düşüncenin kökenini de yine felsefe oluşturmaktadır. Stoa düşüncesinde felsefenin bir yumurtaya benzetilip dış kabuğunun mantık, beyaz yerinin fizik, iç sarı kısmının ise etik olduğu metaforunu unutmamak gerekir. Keza Descartes'ın felsefenin kökü metafizik, dalları tıp, mekanik ve etikten oluşan bir ağaç olduğu metaforu, Wittgenstein'in yine felsefeyi çok farklı işlevleri gerçekleştirmek üzere birbirinden ayrı aletleri içeren çantaya daha doğrusu bir alet kutusuna benzettiğini de hatırlamak gerekir. Bu nedenle bugün felsefe tanımlarında her ne kadar Sokrates'tan kalan şekliyle kelime anlamıyla onun bir bilgelik sevgisi olduğu hatırlatılsa da buradaki bilgelik salt bir hikmet sevgisi değil ister teori ister pratik olsun, her alanda ortaya çıkacak bilginin tümüdür. Bu yönüyle bir anlam ve hakikat arayışıdır. Öyle ki Thales ile başlayan dönemde daha çok fiziki alanla ilgili bir uğraş olarak görülen felsefe, Sokrates döneminde ahlak temelli işlev görmüş Platon ile birlikte fiziğin, görülenin ötesine idealar alemine doğru işleyen bir düşünce sistemi haline dönüşmüştür. Hristiyanlıkla birlikte ilk kilise babalarıyla artık dinin hizmetinde olan bir felsefe ortaya çıkmıştır. Agustinus, Aquinas gibi filozoflarla felsefe, teoloji/kelam haline dönüşerek inanılan dinin savunusu olarak iş görmüştür. Orta Çağ'dan sonra ise felsefenin işlevi daha de değişmiş bir önceki dönemin aksine aydınlanmayla bu kez dini eleştirmenin merkezi haline gelmiştir. Modern dönemde başlayan çeşitli disiplinlerdeki uzmanlaşmalardan felsefi düşünce de kendi payına nasiplenmiş, önceki dönemlerdeki her alanda meydana gelen değişime ve gelişimin felsefe olarak görüldüğü düşüncesinin yerini fizik, kimya, biyoloji, kozmoloji, teoloji/kelam, sosyoloji, psikoloji gibi çeşitli bilimlere almıştır. Zamanla felsefi düşüncenin merkezini ampirizm ve matematik, 19. yüzyıldan sonra pozitivizm ve bugün ise hermeneutik, analitik ve postmodern düşünce oluşturmuştur. Çağdaş dünyada karşı karşıya kaldığımız soru, felsefenin parçalanarak, bölümlere ayrılarak yavaş yavaş yok olmak üzere olup olmadığıdır? Yani her disiplinin kendi alanında müstakil bir bilim haline gelmesiyle felsefenin imkânının ortadan kalkıp kalkmayacağıdır? Çalışmamızda Badiou düşüncesi temelinde çağdaş dünyada felsefenin imkânını ele alıp değerlendireceğiz.

Anahtar Kelimeler: Badiou, Hermeneutik, Analitik, Postmodern

Abstract

Philosophical thought is the effort of the human being, who is an intelligent being, to make sense of existence through a process that starts with himself. Because, as a being who thinks, understands and makes sense, man first tried to understand and make sense of himself, then everything he experienced, and expressed the information he obtained as a result by explaining, combining and integrating. It has been the main point of life as in Socrates' saying that "an unquestioned life is not worth living". In this sense, who am I? Philosophy, as an effort to find the basic source of existence by starting with the question, is both an intellectual activity and a scientific activity such as physics, chemistry, biology, cosmology. As a matter of fact, when we look at the Ancient Greek philosophers, they carried out a scientific discovery activity rather than intellectual activity while looking for the essential substance of the universe.

* Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Felsefesi Bilim Dalı, ORCID: 0000000156827013

In this sense, although today philosophical thought is widely seen as an empty mental activity, it actually forms the basis of almost all scientific activities. In addition, the political and political paradigms of the modern period, along with their anti-democracy and anti-democracy approaches, are basically based on Ancient Greek thought, and philosophy is the origin of many moral ideas. In the Stoa thought, we should not forget the metaphor that philosophy is likened to an egg, that the outer shell is logic, the white part is physics, and the inner yellow part is ethical. Moreover, it should be remembered that Descartes' metaphor that philosophy is a tree consisting of metaphysics, branches of medicine, mechanics and ethics, and Wittgenstein likens philosophy to a bag containing separate tools to perform very different functions, or rather a toolbox. For this reason, although today in the definitions of philosophy it is reminded that Socrates is literally a love of wisdom, the wisdom here is not just a love of wisdom, it is all the knowledge that will emerge in every field, be it theory or practice. In this respect, it is a search for meaning and truth. In this respect, it is a search for meaning and truth. Philosophy, which was seen as an occupation mostly related to the physical field in the period that started with lecturer Thales, functioned based on morality in the period of Socrates, and with Plato, it turned into a system of thought that works towards the realm of ideas beyond what is seen. With Christianity, a philosophy that is now at the service of religion emerged with the first church fathers. With philosophers such as Agustinus and Aquinas, philosophy turned into theology / kalam and served as the defense of the believed religion. After the Middle Ages, the function of philosophy changed even more and, unlike the previous period, it became the center of religious criticism with enlightenment. Philosophical thought, which had its share in the specialization in various disciplines that started in the modern period, was replaced by the idea that the change and development in every field in previous periods was seen as philosophy, and various sciences such as physics, chemistry, biology, cosmology, theology / theology, sociology, psychology. Over time, empiricism and mathematics formed the center of philosophical thought, positivism after the 19th century, and today hermeneutic, analytical and postmodern thought. The question we face in the contemporary world is whether philosophy is about to crumble into fragments, gradually disappearing. That is, whether the possibility of philosophy will disappear when each discipline becomes an independent science in its field? In our study, we will consider and evaluate the possibilities of philosophy in the contemporary world on the basis of Badiou's thought.

Keywords: Badiou, Hermeneutic, Analytical, Postmodern.

Giriş

Felsefenin Ardalanına Kısa Bir Bakış

Bilindiği gibi düşünce tarihi genellikle Thales ile başlatılır. Aslında akıllı bir varlık olan insan, varoluşuyla birlikte algı alanına giren, tecrübe ettiği her şeyi sorgulamıştır. Özellikle varlığın kaynağı meselesi en önemli konu olmuştur. Ancak felsefi bir düşünceden bahsedebilmek için belirli bir sistematığın, entelektüel ve zihinsel seviyenin yakalanması gerekir. Bu nedenle felsefe anlamında düşüncenin serüveni genellikle Antik Yunanla başlatılır. İlk olarak varlığın kaynağını sorgulama anlamında ortaya çıkan felsefe, sonrasında var olan geleneğin, mitolojinin, dinsel düşüncelerin eleştirisine dönüşmüş bir hakikat arayışı olarak işlev görmüş, çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır. Örneğin Sokrates felsefeyi neleri bilmediğini bilmek; Platon, insanı mutlu kılan, yetkin yaşamı sağlayan, hakikate ulaştıran şey olarak görürken öğrencisi Aristoteles onu ilklerin araştırılması olarak ifade etmiştir. Antik Yunan düşüncesinde hakikat arayışı olan felsefe orta çağ Hristiyan düşüncesinde anlam arayışına dönüşmekle birlikte temelde dinin hizmetinde, onu açıklamaya, anlamaya, haklılaştırmaya yarayan düşünce sistemi olmuştur. Orta çağda din-bilim daha doğrusu kilise-bilim çatışmasıyla birlikte felsefi düşünce bu kez dinin/kilisenin karşısından yer alan, aydınlanma felsefesiyle artık din/kilise karşıtlığının merkezi haline gelmiştir. Yirminci yüzyıldan itibaren ise modern bir kısım dil oyunlarına, yorum bilgilerine indirgenmiştir. Öyle ki felsefe daha çok mantığın mirasına başvuran, dilin kurallarını ve kaynaklarını inceleyen, odak noktasını kavram ve kuralların oluşturduğu analitik düşünce olarak görülmüştür. Fenomenolojistler yaşanan deneyimlerle ilgilenmesi gereken bir düşünce sistemi, rasyonalistler ise doğuştan gelen akıl ve onun görevi olan düşünme ile doğru bilgiyi elde etmek için daha doğrusu hakikate ulaşmak için yapılan düşünsel bir etkinlik olarak tanımlamıştır. Yakın zamana kadar beyhude varlık saplantısına, şiirin karanlık tahakkümüne, kendi meşruiyeti hakkında kuşkuya indirgenmiştir. Hatta onun a priori belirlenimin mümkün son temsilcisiymiş gibi dile, edebiyata indirgenmesi, Nietzsche'den beri Platon'la başlayan hakikat arayışının sona ermeye yüz tuttuğunu ortaya çıkarmaktadır. Hegel'den sonra salt bilimsel ve tarihsel koşullara indirgendiğinden artık günümüzde felsefenin imkânından bahsetmek zorlaşmıştır. Zira asıl amacından uzaklaşarak yalnızca pozitivist ve bilimsel bir yaklaşıma indirgenmiştir. Öyle ki Badio'nun ifadesiyle bugün felsefi düşünce, Anglo-Sakson akademik dünyasında yaygın bir şekilde şiir boyutu ihmal edilerek salt kültüre, dil bilim çözümlmelerine, politika koşulu liberal parlamenter rejimin pragmatik savunmasına indirgenmiş, aşk koşulu görmezden gelinmiştir. Böyle olunca yani o, bilimsel koşula indirgenince analitik düşüncelere

dalmaktan başka bir işlev yapamamıştır. Diğer yandan Marksizm düşüncesi de felsefeyi kendi politik amacına indirgemıştır. Bu anlamda felsefenin imkânının olup olmadığını öncelikle yaşanan çağda yaygın kabul edilen felsefi düşünceleri değerlendirmek gerekir. Bugün üç temel felsefi yaklaşımın olduğunu görürüz. Bunlardan birincisi Gadamer ve Heidegger tarafından da savunulan hermeneutik, ikincisi Wittgenstein ile birlikte çokça tartışılan analitik ve üçüncüsü de Derrida gibi filozoflarca ortaya konulan postmodern yaklaşımdır. Bu yaklaşımlar temelinde çağdaş dünyada felsefenin imkânını Badio açısından ele alıp değerlendireceğiz.

Çağdaş Dünyada Felsefenin İmkânı ve Badiou

Herhangi bir düşünce veya akımın yaşanan zamanda bir imkânının olup olmadığını belirlemek için öncelikle o düşüncenin işlevini, amacını, çağa ne sunduğunu, yaşanan sorunlara hangi çözümleri önerdiğini bilmek gerekir. Alain Badiou da felsefeye, yaşanan çağın bilimsel, entelektüel ve düşünsel durumunu teşhis etmek, çağdaş önermelerden hareketle bir hakikat kavramını inşa etmek ve hakiki yaşama ilişkin varoluşsal bir deneyim sunmak şeklinde üç önemli işlev yükler. Onun açısından tüm bu işlevleri birlikte gerçekleştirecek zihinsel etkinlik yalnızca felsefedir (Badiou, 2015, 100).

Felsefeye Badiou'nun yüklemiş olduğu birinci işlevi açısından baktığımızda, çağdaş dünyada onun imkânın çok zor olduğu hatta bir yönüyle felsefi düşüncenin ölümünün ilan edildiğini görürüz. Öyle ki Antik Yunan düşüncesinden beri hakikati, şümüllü, objektif, rasyonel ve tutarlı bir şekilde akıl temelli arayan bir ilim olarak felsefe bugün artık bu tanımda geçen hakikati arama amacından uzaklaşmış, bir kısım dil oyunlarına, yorum bilgilerine indirgenmiştir. Diğer yandan eleştirel bir bakış açısıyla insanların, birçok siyasi ve dini kurumun ideolojilerini değerlendirmek yerine onların savunma aracı haline gelmiştir. Bu anlamda felsefe yavaş yavaş yok olmaya yüz tutmuştur. Elbette bugün felsefi düşüncenin doğrudan yok olduğunu, öldüğünü söylemek doğru bir yaklaşım olmaz. Badiou'nun da belirttiği gibi her ne kadar ölümü ilan edilse de felsefenin ölmediğini, olsa olsa ölüm döşeğinde olduğu söylenebilir. Bu durumda felsefi düşüncenin imkânını ortaya çıkarmak için yapılması gereken şey, onu bir an önce öldürmek değil tedavi ederek yeniden eski günlerine kavuşturmadır. Burada en kritik konu, ölümünü ilan edenin felsefenin bizatihi kendisi olup olmadığıdır. Şayet ölümünü kendi ilan ederse bu durumda yapacak bir şey kalmaz. Oysa yaşanan çağın siyasi, entelektüel, beşerî, hukuki, bilimsel ve bireysel alandaki sorunları düşünüldüğünde, dünyanın hala felsefi düşünceden çok fazla beklentisi vardır. Zira ölümü ilan edilen felsefenin yerini alacak herhangi bir disiplin yoktur. Modern dönemle birlikte ortaya çıkan uzmanlaşmanın etkisiyle bir kısım beşerî ilimlerin felsefenin yerini alabileceği varsayımı, Badiou'nun da haklı olarak ifade ettiği gibi bir yanılgıdır. Çünkü artık beşerî bilimler istatistikî bilgiler yığını haline gelmiştir. Halbuki istatistiksel ve sayısal bilgilerin tekil her varlığın ne olduğu ile ilgisi yoktur. Oysa temelde her türlü kararın merkezini tekil alan oluşturur. Hakikat bir şekilde ortaya çıktığı her yerde tekillik üzerine kuruludur. Ortalamalar, bir kısım istatistikî veriler, sosyoloji, anketler bize hakikatin tarihini öğretmezler. Dünya felsefeden bir tekillik felsefesi olmasını, tekil olanı ifade etmesini, düşünebilmesini ister ki bugün genel beşerî bilimlerin bunu sağlaması mümkün değildir. Kaldı ki böyle bir görevi de yoktur (Badiou, 2004, 53). O halde felsefenin ölümüyle onun işlevini alacak herhangi bir beşerî bilim olmadığından olması gereken şey, ölümünü ilan etmek değil bir an önce onu tedavi etmektir.

Diğer yandan Badiou'ya göre her alanda bir ilerlemenin olabilmesi için özgürlüğün ve hakikatin tohumlarının taşındığının varsayıldığı büyük kolektif girişimlerin olması gerekir. Bugün çağdaş dünyaya baktığımızda bu türden kolektif yapıların olmadığını, olanların birçoğunun ise bu anlamda işlevlerini yerine getirmediklerini görürüz. Zira bireysellik, çağdaş dünyada öyle bir noktaya gelmiştir ki sadece filozofların değil herkesin insanlık dışı olanla karşı karşıya geldiğinde, kendi kararını kendisinin vermesi, kendi adına konuşması gerektiği düşüncesi, yaygın kanaat halini almış, hiç kimse herhangi bir kolektif yapının arkasına sığınamaz olmuştur. Oysa Badiou hem kararları hem de rızayı kurala bağlayacak koşulsuz bir ilkeye ihtiyaç olduğunu düşünür. Bu ilke etiğe dönmektir. Bu durum, koşulsuz olarak doğru olduğunu ifade edebileceğimiz cümlelerin olduğunu gösterir. Herkes için koşulsuz doğru olanı bulmak... Öyleyse felsefenin ölümünü ilan etmektense hakikat boyutunu içeren yeni bir felsefe inşa edilmelidir. Bu durum aslında hiç yoktan bir şey ortaya çıkarmak değildir. Zaten felsefi düşüncenin tarihsel ardağında vardır. O halde Badiou, yeni bir hakikat felsefesi inşa etmeliyiz derken, felsefenin geçmişte olan asıl işlevine yani hakikat boyutuna yeniden dönmeyi kasteder (Badiou, 2004, 54).

O halde Badiou'nun felsefenin ikinci işlevi olarak belirttiği temel nokta, çağdaş önermelerden hareketle bir hakikat kavramının inşa edilmesi gerektiğidir. Bunun nedeni hakikatin nelğine dair yeni bir kavram inşa edilmesi halinde, felsefenin özellikle yaşanan çağda, kendi döneminin hakikatini saptamış

olacağıdır. Bunu yaparken hakikat kategorisi aracılığıyla hakikatin farklı ve heterojen dizgelerini birlikte olanaklı kılmalıdır. Bu, aynı zamanda felsefenin ayıklama ve birleştirme işlemidir. Ayıklama sonucunda eleştirel bir anlayış ortaya çıkar. Çünkü bunu yaptığınızda doğru olan şeyi doğru olmayandan ayırmış olursunuz. Birleştirme ise bütünlük ve sistem kategorisinin farklı kullanımlarıyla sonuçlanır. Felsefe kendi koşullarıyla zamandaşlık içinde kendisine bu koşulları ayırt etme, onları yalıtma, onların dünyanın sıradan seyrine indirgenemeyeceği olgusunu kesinliğe kavuşturma imkânı tanıyan hakikat kategorilerini geliştirmelidir. Tüm bu işlevlerinin yanı sıra her zamankinden daha çok konuşmasının gerekli olmasının nedenlerinden birisi de yaşanan dünyada kültürel, milli, dini vb. her alanda ortaya çıkan ırkçı akımların yaygınlaşmasıdır. Çünkü çağdaş dünyada bu tür düşünce akımlarının yaygınlaşması aslında irrasyonel arkaizmin günümüzde büründüğü biçimlerdir. Sonuçta bu düşünce akımları dünya için yıkım getirir. Bu durumda felsefenin bugün yapması gereken şey, yaşanan çağın gerçekliği karşısında düşünce tarihinde yer alan klasik rasyonalizmden çok farklı bir şekilde konuşmaktır. Aksi halde her alanda istikrarsız bir dünyaya dönüşen çağımızın ister maddi, ister ideolojik ve düşünsel olsun, her alanda ortaya çıkan birbirinden kopuk, ayrı ve tutarsız yaklaşımlar devam edecektir. Bu durum ise sonuçta düşünce dünyasının dramatik bir şekilde paradoks ve krizler sergilemeye devam etmesiyle neticelenecektir. Bu nedenle Badiou için bugün dünyanın beklediği şey bir olay felsefesi, çağdaş rasyonalite felsefesidir. Bu felsefe yaygın kabul edilen hermeneutik, dil ve postmodern düşünceden farklı olarak daha buyurgan, daha mesafeli, çağı daha iyi betimleyen, olayların tekilliğini, hakikati içeren, aklın yasına tabi, koşulsuz ancak teolojik olmayan bir düşünce olmalıdır. Bu nedenle ona göre bugün temelde ihtiyaç duyulan şey, modern metafiziğin yıkıntıları üzerinde metafiziğin eleştirilerini de içeren hatta onlarla birleşip kaynaşan bir felsefedir. Çünkü çağdaş dünyada felsefeye, felsefenin zannettiğinden daha çok ihtiyaç vardır (Badiou, 2004, 56).

Badiou'ya göre kendi zannettiğinden daha fazla ihtiyaç olmasına rağmen bugün felsefe, yakın zamana kadar beyhude nostaljilere, Varlık saplantısına, şiirin karanlık tahakkümüne, kendi meşruiyeti hakkında kuşkuya kapıldığından sermaye düzeyinde pek düşünmemiştir. Öyle ki insanın geri döndürülemez biçimde doğanın sahibi haline geldiği dünyada, bir kaybın veya unutuşun değil en yüksek varış yerinin söz konusu olduğu gerçeğini düşünmeye dönüştürememiştir. Apriori belirlenimin mümkün son temsilcisiymiş gibi dile, edebiyata indirgenmesi, sarılması, bugün Nietzsche'den beri Platon'la başlayan şeyin sona ermeye yüz tuttuğunu ortaya çıkarmaktadır. Oysa felsefi düşüncenin tümünü, şiir, matematik, politika ve aşk olan dört türeyimsel koşulun zamanın ruhuyla birlikte düşüncede şekillenmesi oluşturur. Bu bütünlük terk edilip de felsefeyi bunlardan yalnızca birisine indirerseniz veya yalnızca birine bırakırsanız, bırakmış olduğunuz koşulun lehine kendinin yok oluşunu ilan eder (Badiou, 1999, 60).

Ona göre felsefe özellikle Hegel'den sonra askıya alındıysa veya böyle bir eğilime girdiyse bunun nedeni onun kendi koşullarından ziyade salt bilimsel ve tarihsel koşullara indirgenmesidir. Bugün felsefi düşüncenin imkansızlığını ifade etmenin nedeni tüm bu koşullardan yalnızca birisine indirgenmiş olmasıdır. Felsefenin dört koşulu olduğunu belirten Badiou onun yalnızca bu koşullardan birisine indirgenmesini dikişleme olarak ifade eder. Buna göre felsefe Hegel ve Nietzsche arasında on dokuzuncu yüzyılda bu dikişleme ile geçmiştir. Felsefe tüm bu koşulların yerine yalnızca pozitivist ve bilimsel bir yaklaşıma indirgenmiştir. Öyle ki bugün o, Anglo-Sakson akademik felsefe dünyasında yaygın bir şekilde hala tek bir koşula indirgenmektedir. Şiir boyutu ihmal edilerek salt kültüre, dil bilim çözümlemelerine, politika koşulu liberal parlamenter rejimin pragmatik savunmasına indirgenmiş, aşk koşulu görmezden gelinmiştir. Felsefe bilimsel koşula indirgenince analitik düşüncelere dalmaktan başka bir işlev yapamamıştır. Diğer yandan Marksizm düşüncesi de felsefeyi kendi politik amacına indirgemmiştir (Badiou, 1999, 62). Bu anlamda Badiou felsefenin imkanının olup olmadığını öncelikle yaşanan çağda yaygın kabul edilen felsefi düşünceleri ele alarak değerlendirir. Buna göre onun açısından çağdaş dünyada üç temel felsefi yaklaşımın olduğunu görürüz. Bunlardan birincisi Gadamer ve Heidegger tarafından da savunulan hermeneutik, ikincisi Wittgenstein ile birlikte çokça tartışılan analitik ve üçüncüsü de Derrida gibi filozoflarca ortaya konulan postmodern yaklaşımdır.

Hermeneutik kavramı her ne kadar felsefeye Dilthey tarafından kazandırılrsa da ilk olarak Antik Yunan düşüncesinde kullanılmıştır. Bilindiği gibi bu düşüncede insanlara tanrıların mesajları Hermes tarafından iletilmekteydi. Bu mesajlarda tanrıların insanlara yaşamları hakkında, onların göremedikleri şeyleri 'söz kalıbı' içinde aktardıklarına inanılırdı. Fakat tanrılar tarafından gönderilen bu sözlerin literal anlamıyla anlaşılmalıyıp açıklanması ve yorumlanması gerektiğinden bu sözlerini açıklama ve yorumlama faaliyeti ortaya çıkmış ki işte buna hermeneutik adı verilmiştir. Dilthey sonrasında Gadamer tarafından da savunulan bu yaklaşımda insanın kendine özgü bir oyun mekânı, bir anlamlar dünyasında yaşadığı, buradan hareketle çağların, kültürlerin, sınıf ve toplumların ancak o çağın veya toplumların dildeki sözlere verdikleri ortak anlamlarla şekillenen anlam biçimleri aracılığıyla anlaşılabilmesi kabul edilir (Cevizci, 2017,

413). Badiou'ya göre bu yaklaşımın amacı varoluşu ve düşüncenin şifresini çözmektir. Ana kavram ise yorumdur ve bunun anlamı karanlık, gizli, saklı, meşhur sözler, eylemler, şekillenmeler, tarihsel yazılardır. Yorum yöntemi bu karanlığın peşine düşerek varlığın yazgısı ile bağlantısı içinde bizim yazgımızın bir figürü olan yüksek bir anlamı oluşturmaya çalışacaktır. Amaç gizil anlamı açıklığa çıkarmaktır, düşünceyi anlam kapalılığından kurtarma yolunu açmaktır (Badiou, 2015, 23).

Bilindiği gibi Heidegger, şair ve şiirlere karşı tutumu da göz önüne alındığında Platon'dan başlayan süreçte özellikle hakikat ve varlığın üzerinin kapatıldığını düşünür. Billhassa onun idea düşüncesiyle bir belirsizlik ve unutulmuşluk tarihi başlattığını belirtir. Bu nedenle bugün yapılması gereken şey varlık ve hakikatin künhüne varmak için Batı düşüncesinde ortaya çıkan birçok metnin yeniden ele alınması, gözden geçirilmesi ve gizli/saklı anlamların açığa çıkarılmasıdır. Heidegger'e göre yaşadığı dönemde Avrupa düşüncesinin krize girmesinin nedeninin tam olarak anlaşılabilmesi için temelde düşüncenin krize girmesine neden olan olayların kavranması gerekir. Bu nedenler ise Tanrı'nın evrenden uzaklaştırılması, dünyanın uğramış olduğu yıkım, insanın toplumsal bir varlık haline gelmesi ve vasatın hakimiyetidir. O, bu durumun veya bu dönüşümün nedenlerinden birisinin Tin'in akıl olarak yorumlanmasından kaynaklandığını belirtir. Çünkü akıl, teorik ve pratik kaygılar güderken salt doğru akıl yürütmekten ibaretmiş gibi görülür. Oysa Tin, önerme biçimine sokulmuş hakikati manipüle ettiğinde akıl olarak yorumlanabilir. Böyle olunca yani hakikatin özünden uzaklaştırılıp önermeye yerleştirilmesi, yaşanan sıkıntının kaynağını oluşturur. Heidegger buradan hareketle mantıksal önerme biçimi dışında hakikati ifade eden dilin şiir olduğunu düşünür. Bu anlamda düşünme ve şiiri karşılaştırdığımızda, şiirin özel bir biçimde dilin hizmetinde olduğunu görürüz. Bu durum yani felsefenin ne olduğunu ortaya koyma veya açıklamanın zorunlu olarak düşünme ile şiir arasındaki ilişkiye varacağını gösterir. Zira düşünce ve şiir arasında gizli bir akrabalık söz konusudur. Her ikisi de kendisini dilin hizmetinde görür. Fakat onun açısından aynı zamanda şiir ile düşünce arasında bir uçurum vardır. Onun deyişiyle, her ikisi de birbirinden çok uzak dağlarda yaşar (Heidegger, 2003, 95).

Badiou, Heidegger'in hakikatin önerme biçimine sokulmasından kurtarılması gerektiği düşüncesini doğru fakat onun tarihsel bir süre olarak tasarlanmasını veya matematiksel olanın karşısında şiire ötsel üstünlük vermesini yanlış görür. Zira ona göre hakikat, ne bir örtü açma işlemi ne de kurallı bir üretimdir. Hakikat bir olay tarafından açılan ve sonsuz bir türeyimsel küme inşa eden süreçtir. Hakikat yargının biçiminden ibaret değildir. Çünkü aktarılan, tekrar edilen şey bilgidir. Oysa hakikat, bilgiden çok farklıdır. Bir yönüyle oluş meselesidir. Bu durumda hakikat, düşünceye yargı olarak değil gerçek bir süreç olarak sunulur. O halde hakikat sürecinin başlaması için bir şey olması gerekirken ortada zaten var olan bilgi durumu tekrardan başka bir şey çıkarmaz (Badiou, 2004, 60).

Bilindiği gibi bugün düşünce dünyasında etkili olan analitik felsefe ise on dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren başlayıp özellikle yirminci yüzyıl felsefesine büyük etki yapmış bir öğretilerdir. Dilin analizini felsefenin temel işlevi olarak gören bu yaklaşımın kökenini, bir şeyi parçalarına ayırarak bu parçaların bütünü nasıl oluşturduğunu anlamaya çalışan, bunu araştırmayı temel alan Platon'un diyaloglarında geçen bilgi, doğruluk, adalet gibi felsefi kavramların tartışılması ve tanımlanmasında görebiliriz. Her ne kadar sonraki dönemlerde çözümleyici bu yöntem Descartes, Leibniz, Hume ve Kant tarafından kullanılmış olsa da analitik felsefenin başlangıcı on dokuzuncu yüzyılın sonuna doğru özellikle Gottlob Frege ve sonrasında Russell ile Wittgenstein'in düşüncelerinde görülür. Her üç düşünüründe temel ortak noktası geleneksel felsefi sorunlara yönelik çözümlerinde dilin yapısının anlaşılması ve kavramsal çözümlemeye vermiş oldukları önem yatmaktadır. Bu temelde kurulan Viyana Çevresi dilsel ve mantıksal çözümlemeyi felsefenin temel yöntemi haline getirerek deneyimciliğin yeniden yeşermesine ve pozitivistimin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Carnap öncülüğünde bir grup filozof Russell ve Frege'nin izinden giderek gerçek felsefe yapmak için ideal bir dil arayışına girmiş bu bağlamda formel mantık dilini felsefenin en temel aracı haline getirmiştir (İnan, 2003, 336). Analitik düşüncede temel amaç herhangi bir anlama sahip ya da anlamı olan önermelerle olmayan önermeler, söyleme hakkına sahip olduklarımızla söylenmesi olanaksız olanlar, ortak bir anlam etrafında uzlaşma sağlanabilenlerle buna elverişli olmayanlar arasında kesin bir sınır çekmektir. Bu yaklaşım hermeneutik düşünceden farklı olarak yorumdan ziyade bizzat önerme cümlelerinin dil bilgisi ve mantık bakımından çözülmesini gaye edinir. Dolayısıyla analitik düşünce daha çok mantığın mirasına başvurur. Dilin kurallarını ve kaynaklarını inceler. Odak noktasını kavram ve kural oluşturur. Nasıl ki hermeneutik kapalılık ve açıklık arasında karşıtlık üzerinden bir felsefe oluşturuyorsa analitik felsefede kurallı ve düzenli ile kuralsız ve düzensiz arasındaki bir ilişkiye dayanır (Badiou, 2015, 24).

Postmodern felsefe yaklaşımında ise temel amaç hermeneutik ve analitik düşüncede olduğu gibi temelde sözü edilen gizil bir anlamı açmak veya anlamsız anlamlıdan ayırt etmek değildir. Anlam sorusunu

başka bir şekilde ortaya koyarak öncelikle yapılması gerekenin onun önceki halinin yapısını sökmektir. Özellikle on dokuzuncu yüzyıl öncesinde olan tarihsel özne, ilerleme, devrim, insanlık gibi yapıları dağıtmak, bozmak hem düşünce de hem eylemde indirgenemez bir kayıtlar ve diller çokluğunu yani anlama dair bütünlleştirici bir sorunsal içinde soğurulmaya ve birleştirilmeye izin vermeyen bir çoğulluk olduğunu gözler önüne sermektedir. Postmodern düşüncenin asıl amacı bütünlük fikrini yapısöküme uğratmaktır. Bu yolla felsefenin bizatihi kendisini masaya yatırır.

Badiou'ya göre çağdaş dünyada kabul gören her üç felsefi yaklaşım da aslında felsefenin sonunu ilan eder. Bu durum aynı zaman da varlığın ve düşüncenin tarihinin, tüm bir dönemin sona ermesidir. Hakikat arayışının yerini anlam çoğulluğu düşüncesinin almasıdır (Badiou, 2015, 27). Çünkü analitik felsefe için hakikat arayışı söz konusu değildir. Yapılan şey yalnızca önermelerin oluşturulmasıdır. Bu yaklaşımda esas olan önermelerin temel olan dil bilgisine uygunluğudur. Şayet bir önerme temel dil bilgisi kurallarına uygunsa bu durumda onun bir anlamından bahsedilebilir. Aksi durumda o önerme anlamsızdır. Bu nedenle aslında bir düşüncenin anlamlı olması ile anlamsız olmasını belirleyen ölçüt ortaya konulan birtakım kurallardır. Postmodern düşüncede ise hakikatin geleneksel dayanağı yapısöküme uğratılır. Zira kendisi aracılığı ile veya kendisinden hareketle hakikati oluşturabilecek bir özne söz konusu değildir. Olan şey birbirine benzemeyen oluşlar, vakalardır. Çok farklı olan bu olayları karşılamak için birbirinden çok farklı söylem türleri vardır. Bu nedenle Badiou'ya göre hermeneutik, analitik ve postmodern düşünceler her ne kadar birbirlerinden farklı işleve sahip olsalar da temelde dil, bu üç felsefi düşüncenin ortak noktasıdır. Hermeneutik düşünce yorum temelli bir yaklaşımdır. Söz ve anlamlama edimlerinden hareketle felsefi düşünce gerçekleştirilir. Bu nedenle son noktada dil yine açıklık konusunun odağında yer alır. Analitik düşünceye geldiğimizde ise zaten bu düşüncenin ana materyalini önerme cümleleri oluşturur. Felsefe kuralların etkisi altında genelleşmiş bir bilgi olur. Postmodern düşünce ise metafizik soyutlamaların sabitliğine karşı yürütülen bir dil ve yazı faaliyetidir. Bu nedenle dil, her üç yaklaşımın da merkezinde yer alır (Badiou, 2015, 28).

Badiou'ya göre düşünceyi daha doğrusu felsefeyi salt dile indirgemek doğru bir yaklaşım değildir. Bu durum dilin, felsefenin tarihsel gövdesi olmadığı anlamına gelmez. Söylemek istenilen şey dilin, düşüncenin salt, mutlak ufku olamayacağıdır. Öyleyse bugün yapılması gereken şey felsefenin düşüncede örgütlenmesinin doğrudan doğruya dilin içinde işlediği dilsel kurala bağlı olmadığını ortaya koymaktır. Yani felsefenin evrensel olarak aktarılabilir olduğu düşüncesini tekrar canlandırmaktır. Evrensel aktarılabilirlik idealini muhafaza edebilmek için onun idealinin dil yerine *matheme* olması gerekir. Çünkü evrensel olan, aktarılabilen matematiktir. Zira hiçbir dile ayrıcalık tanımaz, bilimsel dilin biçimsel idealine göre şekil almaz. Badiou'ya göre bu tür dil oyunları ve kurallarının çoğulluğu içinde konum almak veya tekil bir dilin ayrıcalığını kabul etmek çağdaş dünyada felsefenin doğasında olması gereken evrensel karşı koymaktır. Zira felsefe, dilden değil şeylerden nasıl hareket edeceğimizi bilmektir. O, felsefenin Platon'un Kratylos diyalogunda geçtiği şekliyle kelimelerden ziyade şeyleri temel almasını dolayısıyla bugün yeniden canlandırılması gerektiğini savunur. Bu yönüyle baktığımızda aslında dilin her zaman hakikatin ve felsefenin tarihsel malzemesini oluşturduğunu kabul eder. Çünkü felsefenin rengini her zaman dil verir. Ancak düşüncenin temel ilkesinin bu olmadığı da açıktır. Her ne kadar felsefi düşüncenin doğal üyesi dil olsa da bu doğal üye olan dil içerisinde evrensel bir hitap alanı oluşturulmalıdır. Öyleyse felsefe hiçbir dile indirgenemeyeceği gibi hiçbir dile de ayrıcalık tanıyamaz (Badiou, 2004, 50).

Analitik felsefe salt bilimsel mahiyete sahip dillere yani mantık kurallarına en uygun olana imtiyaz tanımıştır. Sonrasında bu dilleri anlamın sınırlarının belirlenmesinin paradigmaları haline getirmiştir. Diğer yandan hakikat kategorisi terkedilir ya da işlevsizleştirilirse felsefe meta dolaşımına ya da iletişimin mantık dışlılığına boyun eğmiş bir varoluş bahsi karşısında çaresiz kalır. Ayrıca felsefe kendine özgü olarak indirgenemez, tekil ve benzersiz rolünün söyleminde sabit bir nokta oluşturmalı, bunun için ad veya kategori bulmalı ya da önermelidir. Felsefe bize hızın ve tutarsızlığın damgasını taşıdığı günümüzde bu hızı ve tutarsızlığı duraklatmalı ya da en azından kesintiye uğratmalıdır. Bunu yaparak neyin iyi neyin kötü olduğunu belirtmelidir. Bu nedenle Badiou açısından felsefe bugün modern uysallığın sınavından geçecek şekilde hakikat ve bunun sonucu olarak özne kategorisini yeniden inşa etmelidir. Ancak bugün asıl olan felsefenin bunu gerçekleştirirken metafizik düşünceyi restore eder olmamasıdır (Badiou, 2015, 34).

Badiou açısından her üç yaklaşımın temel ortak noktalarından birisi de hakikat metafiziğinin imkansızlığıdır ve bu yine dilin anlam sorunuyla ilgilidir. Öyle ki bir noktada dilin anlam sorunu klasik felsefi düşüncenin odak noktası olan hakikat sorununun yerine geçer. Bu ise felsefi düşünce anlamında doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü felsefe isyan, mantık, evrensellik ve risk içeren arzusunu bu şekilde

ayakta tutamaz. Zira felsefeyi salt dil hakkında düşünmeye indirgediğimizde çağdaş dünyada olan uzmanlaşma ve parçalanmışlığın evrenselliği karşısında çıkarmış olduğu engeli ortadan kaldıramayız.

Badiou'ya göre çağdaş felsefenin iki kurucu unsuru olan hakikat metafiziğini imkânsız kılma ve düşüncenin merkezine dili yerleştirme felsefenin imkânını ortadan kaldırır. Zira felsefi düşünceyi bu iki anlayışa indirgemek felsefenin kendi aksiyomlarından yola çıkarak bizzat kendi arzusundan, yaşanan çağın bu arzuya uyguladığı baskı karşısında bu arzuyu gerçekleştirmekten aciz kalması demektir. Bu durum yine felsefenin isyan arzusuna paralel olarak her türlü erdemi kaybetme hatta salt bireyci ve kimlikçi tatmin öğretisinden yana durarak hakiki yaşam dolayısıyla mutluluk gayesini terk etmek demektir. Şayet felsefenin merkezine dil ve dile dair düşünce yerleştirilmesi yani dil oyunları çokluğu ve bunların dil bilimsel kodlamasının temel alınması uzmanlaşma ile sonuçlanacak, soyutlamaya dayalı çağımızın evrenselliğe karşı çıkarmış olduğu engelleri aşamayacaktır. Felsefe dilin önceliği veya üstünlüğü olarak kabul edilmesi halinde tek bir dili felsefeyi kurtaracak yegane şey olarak kabul etmek zorunda kalırız ki bu bir hatadır. Örneğin Heidegger Yunan dilinin nöbetini Alman dilinin aldığı söyleyerek bu yanılığa düşmüştür (Badiou, 2015, 29).

Çağdaş dünyada felsefenin imkânını ortaya çıkarmak için onun önerdiği şey hermeneutik yorum bilimden, dil oyunlarından, mantıksal dil bilgisi analizinden farklı, kurucu ve kararlı bir olan bir yöntemdir. Bunu temelde, dilin düşüncenin mantığı olmadığı ve yaşanan çağın baş döndürücü hızı karşısında felsefenin bir yönüyle yavaşlatma işlevi görmesi gerektiği fikri ile açıklamaya çalışır. Buna göre birincisi, dil düşüncenin mutlak amacı olamaz. Dolayısıyla felsefenin bugün indirgenmiş olduğu salt dilsel eğilimi veya dil üzerine düşünmeye hasredilmesi onun açısından mutlaka tersine çevrilmelidir. İkincisi, yaşanan baş döndürücü hız karşısında salt düşünceye ait bir zamanın inşa edilmesi gerektiğidir. Çünkü felsefi düşüncenin temel özelliklerinden birisi hızdan ziyade aheste bir şekilde yavaş yavaş ilerlemektir. Zira çağımız dünyasında hız, beraberinde büyük bir tutarsızlığı da meydana getirmektedir. Öyle ki hız, tutarsızlığın maskesi olmaktadır. Hatta yaşanan dünyada her şey o kadar hızlı dolaşıma giriyor ki insanın bu tutarsızlığın kapsamını ölçecek zamanı bile yoktur. Bu durumda felsefenin imkânı meselesinde yapılması gereken şey hakikat kategorisini felsefi olarak günümüz dünyasının hızından yalıtacak oranda yeniden inşa etmektir. Badiou için burada kastedilen hakikat, metafiziğin konusu olan hakikat değildir. Dünyayı halihazırda var olan durumu ile yeniden ele alıp tekrar kurabilecek bir hakikattir. Bir yönüyle felsefenin yeniden örgütlenme, kendisine yeniden uygun zaman ve mekân verme meselesidir. Yani felsefe dünyanın peşine düşmemeli, çağın yaşadığı hız kadar hızlı olmamalıdır. Zira yaşanan çağın hızına ayak uydurduğunda kendi arzusunun merkezinden uzaklaşmaya başlar. Böyle olunca da isyanını koruyacak, mantığını yeniden kuracak, evrensel hitap olduğunu bilecek bir hali kalmaz (Badiou, 2004, s. 52). Halbuki felsefeyi ortaya çıkaran şey hakikat usulleri veya türeyimsel şekline bürünen koşullardır. Felsefe, hakikatlerin ve bu hakikatlerin birlikte mümkün oluşlarının dile getirildiği düşünce yeridir. Söylem olarak bilgi kurgusu ile sanat kurgusunun üst üste konuşunu düzenleyen düşüncedir. Bu iki kurgulamanın arasındaki boşlukta hakikatleri arar. Bilgi kurgusu olarak matematiği, sanat kurgusu olarak şiiri taklit eder (Badiou, 2005, 117).

Badiou hakikat sorunu karşısında ilk olarak Heidegger'ci yaklaşımın şiirden başka bir çözüm ileri sürmediğinden bu düşünceyi yıkıp başka bir çözüm bulmak için onun çizmiş olduğu tarihsel sürecin tersine çevrilmesi gerektiğini ileri sürer. Her ne kadar yaşanan çağ şairlerin koşulu altında olsa da artık bu çağın kapandığını Platon düşüncesinde olduğu gibi aşkın hakikat işleminde düşünülmesini, matematiğin ontolojik alana uygulanmasını, politikanın temel sınırlarının belirlenmesini belirtir. Bilindiği gibi Platon, sofistlik şairleri felsefenin dışında tutarken diğer yandan irrasyonel sayılar probleminin matematikte ele alınışını kendi düşüncesinde olan "logos" anlayışına dahil eder. Mutlak Güzel'e yükselişi aşkın aniliğine bağlar. Badiou da benzer şekilde nasıl ki Platon'un karşısında sofistler vardı, kendi karşısında da büyük sofistler olarak adlandırabileceği Wittgensteinciler olduğunu ifade eder. Sofistlerin yaptığı gibi bunlar da hakikat kavramı yerine farklı dil oyunları ile dilin önemini öne çıkarmıştır. O halde çağdaş dünyada felsefenin imkânı için yapılması gereken birinci şey, Platon'un sofistlerin hilelerinden uzaklaşarak yaşanan zamanın gerçek sorunlarına dönülmesini, onların özü hakkında bilgi verilmesini savunduğu gibi bugün felsefenin temel amacı da özün yakalanması, hakikatin ortaya çıkarılması olmalıdır (Badiou, 1999, 98). İkincisi, hakikatin özünün yargı ve önerme biçimine sokulduğu analitik gelenek ile öze ulaşamayacağının bilinmesidir. Bunu ifade ederken yine de Heidegger'ci melankolik örtü açma anlayışına sivrulünmaması gerektiğini de vurgular. Üçüncüsü, bugün hakikatin, hem bir olaya sadakatin inşası hem de bir bilgi alanının dönüşümünün getirdiği türeyimsel kudret olarak tasarılanmasını savunur. Son olarak hakikatin özünün düşünceye sunulmasını sağlayan bütün kategorilerin olumsuz olduğunu düşünür (Badiou, 2005, 27).

Badiou'ya göre felsefi düşünce koşullarını sadece toplumsal oluşumlar gibi nesnel bir kurallardan veya ideolojilerden, mitsel efsanevi söylemlerden hareketle belirleme doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü onun koşulları farklı ve çapraz olan yolları birbirine bağlar. Bunlar aslında düşünce ile ilişkilidir. Ancak tek biçimli usuller olduğundan görece değişkenlik arz etmez, yani söz konusu olan hakikattir. Antik Yunan düşüncesine baktığımızda felsefesinin ortaya çıkması ne şiirin efsanevi kaynağında kutsalı elinde tutması ne de var olanın ötesinde Varlık'a dair ezoterik bir bilginin olmasıdır. Birçok başka medeniyetlerde olduğu gibi varlığın kutsal emanetini şiirsel bir dille ifade etmiş olmalarına rağmen esas felsefi düşüncenin başlaması şiirin saygınlığının matematikle sarsılmasıyla başlar. Bu anlamda Badiou Antik Yunan düşüncesinde felsefenin ortaya çıkışını, bahsedilen koşullar ve bunların bütünü tek bir kavramsal mekânda düzenlemeyi amaçlayıp düşüncede bunların birlikte olanaklı olduğunu doğrulayan felsefenin ilk olarak Platon ile başladığını ifade eder. Platon 'Geometri bilmeyen buraya giremez' deyişi ile matematiği felsefenin koşulu olarak görür. Taklit nedeniyle kentten sürgün edilen şairlerin şiirlerinin kusurlu olduğunu hem de şiirin anlatım biçiminin doğru olmadığını *Şölen ve Phaidon* diyaloglarında aşkın hakikate eklemeler. *Devlet*'te ise politikanın değil düşüncenin koşulu olarak politikanın ve sebeplerinin felsefe içinde ifade edilmesinin söz konusu olduğunu belirtir. Bu nedenle *Devlet*'in IX. bölümünde sonunda kendi ideal kentinin var olduğu veya olabileceğini bilmenin önemsiz olduğunu asıl olanın yer verdiğimiz bu düşünce olduğunu ifade eder. Buna göre Badiou, Platon'un bu düşüncelerinden hareketle felsefenin dört koşulu olduğunu öne sürer. Bu koşullardan herhangi birisinin eksik olması halinde onun açısından felsefe de yok olur. Bu koşullar matematik, şiir, politika ve aşk'tır (Badiou, 1999, 35).

Felsefenin amacının dün olduğu gibi bugün de hakikati elde etmek olduğunu düşünen Badiou bu gerçekleştirmek için felsefenin matematik, politika, şiir ve aşk koşulunu yerine getirmesi gerektiğini düşünür. Zira bugün felsefeyi belirleyen temel koşullar bunlardır. Felsefenin hakikati elde etme serüveninde bu koşullar ne onu sınırlandırmalı ne de felsefe bu koşullardan yalnızca birisine indirgenmelidir. Şayet bu koşullardan birisine indirgenirse felsefe bir anlamda askıya alınmış demektir. Ya da bu, felsefi düşüncenin özgürce inşa edilmesinin engellenmesi demektir. Diğer yandan böyle bir durum pozitivist ve Marksist düşüncede olduğu gibi felsefi düşüncenin özgünlüğünü yitirip araçsallaştırılmasına da neden olur. Çünkü felsefe belirli bir düşünce yaklaşımının bilimsel koşuluna bağlandığında sonuçta analitik ekolde olduğu gibi bir sınırlılığa hapsolür. Şayet bugün felsefi düşünce hakikat kategorisini görmezden gelir ve anlamın çok değerliliğinden başka bir şeyle bunu karşılamazsa bu durumda felsefe günümüz madde ve bilgi ticaretine tabi dünyanın kendisine yönelmiş olduğu meydan okumaya karşılık veremeyecektir. Zira çağdaş dünya kurallardan, kodlanmış akışlardan meydana gelen, para, ürün, imaj vb şeylerden oluşmaktadır. Böyle bir dünyada felsefi düşüncenin ayakta durması için kesintiye uğratma ilkesini gerçekleştirmesi gerekir. Dolayısıyla bir kesinti noktası oluşturulmalıdır. Burada amaç yaşanan çağda görülen tüm bu durumları kesintiye uğratmak değil düşüncenin kendisini yaşanan bu dolaşımdan çıkarılabilmesi, kendisini bir dolaşım nesnesi olmasından başka bir şey olarak yeniden sahiplenmesidir. Böyle bir kesinti noktası felsefenin olmazsa olmaz koşuludur. Çünkü bu olmadığında felsefe bilgi, malumat, mal, mülk, para vb imajların genel dolaşımı olur (Badiou, 2004, 49).

Çağdaş dünyada felsefe yapmanın imkânı için Badiou, felsefeye temelde hakikat olmak üzere dört tür işlev veya arzu yükler. Bunlardan birincisi felsefi düşüncenin isyan boyutu içermesidir. Felsefi düşünce isyan boyutu içerir; çünkü salt soyut bir düşünce felsefe değildir. Zira onun en önemli özelliği bir tutum, bir düşünüş tarzı olmasıdır. Süre gelen yaygın düşünce ve kanaatler karşısında bir tutum almak, hakikatten yana tavır koymak, doğru ve hakikat olarak bilinen şeyi her ne olursa olsun dile getirmektir. Salt düşünsel bir etkinlik olarak görmek, düşündüğünü pratiğe dökmek felsefe değildir. Pratiğe dökmek ise bir tavır almayı gerektirir. Zira düşünce, dünyanın yaşanan şu haliyle yüz yüze geldiğinde herhangi bir rahatsızlık duymuyorsa, bir hareket meydana getirmiyorsa, bu düşünceden felsefi düşünce olarak söz etmek mümkün değildir. Felsefi doğası gereği eleştirel bir düşüncedir. Var olan her alanda ister bilim ister siyaset ister din olsun gelenekselin bir eleştirisidir. Bu yönüyle düşüncenin bu bir isyandır. Ancak Badiou'nun da belirttiği gibi bu anlamda bir isyan ussallığın zorunlu birleşimi olmalıdır. O felsefi düşüncede isyanı bir devrim arzusu olarak görür. Devrim arzusudur; çünkü gerçek mutluluk, mevcut şu haliyle dünya ve yerleşik kanaatlere karşı ayaklanmayı gerektirir. Ussallık gerektirir; zira bu isyan, karşı duruş, kendi başına gerçekleştirilemez. Felsefi arzu genel olarak hem düşünce de hem varoluşta toplumsal hayatta olduğu kadar bireysel hayatta da bir başkaldırma arzusudur. Bu arzu aynı zamanda bireysel tatminden öte gerçek bir mutluluğu amaçlar. Bugün anlaşıldığı şekliyle felsefe soyut bir alıştırma değildir. Aynı zamanda Antik Yunan düşüncesinden beri bir başkaldırıdır. Onun için felsefe klasik anlamıyla yer alan bilginin peşinde olma, hikmeti arama hikmet sevgisinden öte bir isyan ama mantıklı bir isyandır. Bir yönüyle hareket felsefesidir. Bu hareket aynı zamanda adaletsizliğin karşısına durma, yaşanan dünyanın ve hayatın içinde

bulduğu durumların karşısına düşünceyi öne çıkararak bir başkaldırıdır. Burada felsefe yaşanan sorunların, adaletsizliklerin karşısına düşünmeyi, muhakeme etmeyi, akli savunmayı temel alan, yeni bir mantık öneren harekettir. Mallame'nin "düşünce aynı zamanda bir zar atımıdır" değişinde olduğu gibi felsefe risk içeren bir isyandır (Badiou, 2004, 39).

Ancak bu isyan bugün halk dilinde kullanıldığı şekliyle anarşi çıkarma anlamında değildir. Felsefe eleştiri, yargılama, hakikati bulma etkinliği olduğu ve ideali hayal ettiği için yaşanan çağdaki siyasi, sosyal, kültürel ve bilimsel düşüncenin değerlendirilmesini, eleştirilmesini, buna karşın aksiyonu, hareketi içerir. Thales'ten başlayıp Sokrates'e, Platon ve Aristoteles'ten itibaren Galileo'ya kadar ister bilimsel ister felsefi düşünce olsun düşüncenin bizatihi kendisi bir isyan içermiştir. Örneğin Homeros ve Hesiodus'un mitolojik hikâyelerinde tanrıların insanileştirilmesi, hatta insanların Tanrı'yı kendi suretinde yaratması/tanımlaması Ksenophone tarafından sıkça eleştirilen konu olmuştur. Onun dinsizlikle suçlanmasına neden olan bu düşüncelerini, tanrıların hırsızlık, zina, aldatma gibi insani kusur ve hatalarla nitelendirilmesi, onlara insan gibi ölümlü olma, giyinip yeme-içme gibi beşerî özellikler atfedilmesi oluşturmaktadır. Sokrates'in yaşadıkları da, Galileo'nun düşündükleri de bir yönüyle düşüncenin isyanını içeriyordu. Sokrates'in, Platon'un düşüncesi var olan geleneksel düşünce karşısında bir isyan değil midir? Sokrates yaşadığı çağda var olan geleneksel düşünceyi eleştirirken, bir anlamda baş kaldırırken düşünce de isyan etmemiş midir? Ortaya koymuş olduğu özellikle ahlaki ilkeler ve bu ilkeler uğrunda kendisini feda etmesi evrensel olanı yakalamamış mıdır? Tüm bu düşüncelerini belirli bir mantık çerçevesinde sunmamış mıdır? Sonuçta tüm bu düşünce ve eylemleri hayatına mal olsa da risk almamış mıdır? Felsefi düşünce evrenseli, tümeli düşünmek ve bunu gerçekleştirmektir. Çünkü felsefe, salt pasif düşünsel bir eylem olmaktan ziyade harekettir. Karar vermedir, aksiyondur. Örneğin Gorgias diyalogunda Sokrates ve Kallikles arasında mutlu bir kimsenin bir Tiran mı yoksa adil bir adam mı olduğu üzerinde yaşanan tartışmayı Badiou bir meydan okuma olarak görür. Zira burada yapılan basit bir tartışma değildir. Bu tartışmada felsefenin temel görevi insanlara bir seçim yapma zorunluluğu vermesidir. Yani felsefe, düşünceden bir aksiyon, eylem, hareket talep eder. Bu bir yönüyle hangi düşünceden yana olma konusunda bir karar verme talebidir. Bu yönüyle yani felsefi düşüncenin bir eylem, aksiyon, yaşanan çağın eleştirisi olması, hareket içermesi onu bir seçim olarak düşünmekten çok bir karar olarak düşünmeye dönüştürür (Badiou & Zizek, 2009, 2-3). O halde felsefi düşünce temelde isyan, mantık, evrensel ve risk boyutu içermelidir.

Badiou bugün felsefi düşüncede bir isyan olmamasının nedenini haklı olarak yaşanan dünyanın bizatihi kendisini çoktan özgür ilan etmesi olarak görmektedir. Öyle ki -bu dünya ile Batı'yı kastederkendisi dışında kalanı ise tamamen köleliğe batmış bir alan olarak görmektedir. Diğer yandan aynı dünya özgürlüğün kurallarını kendine göre belirleyerek bunu ticarileştirmektedir. Her şeyi tek biçimliliğe indirgerken öyle başarılı olmaktadır ki artık özgür olmak için kimse itiraz etmemektedir. Çünkü insan yaşanan bu dünyanın kendisine özgürlüğün garantisini verdiğini düşünmektedir. Halbuki durum hiç de öyle değildir. Zira özgürlüğümüz, özgürlüğümüzü özgürce kullanma biçimimiz çoktan mal, mülk, makam, mevki kaybetme korkusu tarafından kodlanmış ve yönlendirilmiş durumdadır. Düşünmesi, sorgulaması, eleştirmesi gereken insanlar çağın getirmiş olduğu refahı, içerisinde buldukları makamı, malı, zenginliği, tüketim arzusunun kölesi olarak özgür olduklarını ifade etmektedir. O halde aslında yaşanan bu çağ özgür olduğumuzu değil her ne olursa olsun kaybetme korkusunun çoktan özgürlüğümüzü yönlendirmiş, belirlemiş olduğunu gösterir. Bugün düşünmenin itaatsizlik olabileceği fikrine yoğun bir baskı olmasının altında yatan temel neden de budur (Badiou, 2004, 40).

Diğer yandan yaşanan çağın şimdiden kendisini özgür bir dünya veya özgürlüğün düzenleyici ilke olduğu bir dünya ya da daha iyisinin istenmesine, umut edilmesine yer vermeyen bir dünya olarak sunması da felsefenin temel arzusu olan isyanı yok etmektedir. Her ne kadar eksikleri olsa da bugün dünya, özgürlüğün erişebileceği bir noktada olduğunu, insanların mutluluk dediğinde kendisinden daha iyi öneriler, daha güçlü teminatlar bekleyebileceği bir dünya olarak sunduğundan karşısında daha iyi bir dünya veya daha özgür bir dünya isteği ile çıkacak insan kalmamaktadır. Kendisini böyle sununca artık ne özgürlük için baş kaldırma düşüncesine ne de özgürlüğün özgürce kullanılmasına imkân tanımaktadır. Halbuki tam da bunları yaparken eş zamanlı bir şekilde özgürlüğü bile tek tipleştirerek ticarileştirmektedir. Bu nedenle özgürlük metaların dolaşım ağı içinde tuttuğu yerin tutsağı olmaktadır. Her şeyi tutkular, arzular, madde, çağın hızı, tüketim hazzı, makam hırsı belirlediğinden tüm bunlara karşı koyacak, eleştirecek, isyan edecek kimse kalmamaktadır (Badiou, 2015, 19).

Diğer yandan felsefi düşüncenin ikinci arzusunun mantık boyutu olduğu unutulmamalıdır. Zira o mantığı da içermelidir; çünkü felsefe akıl, muhakeme ve zihinsel süreçleri olan bir inanç boyutuna da sahiptir. Üçüncüsü evrensel boyutu da olmalıdır; çünkü felsefi düşünce her nerede ortaya çıkarsa çıksın

düşünen bir varlık olarak tüm insanlara hitap eder. Son olarak felsefe yapma, aynı zamanda bir risk içerir; çünkü düşünme her şeyden bağımsız olmayı kapsar. Tüm bu işlevleri yerine getirdiğinde felsefenin imkânı gerçekleşmiş olacaktır. Ancak yaşanan dünyada bu arzuları içeren felsefi düşüncenin imkânını ortadan kaldıracak birçok yaklaşımın olduğunu unutmamak gerekir. Yukarıda yer verdiğimiz gibi Badiou açısından özellikle hermeneutik, analitik ve postmodern düşünce felsefeyi bahsettiğimiz bu asıl işlevlerinden uzaklaştırmıştır. Bu durumda çağdaş dünyada felsefi düşünceye imkân aralamak için Platon döneminde olduğu gibi onu asıl işlevine geri döndürmek gerekir.

Felsefenin isyan arzusu ussal bir şekilde gerçekleşirse ortaya çıkan düşünce felsefe olur. Bu nedenle düşünce ırksal, ulusal, dinsel bir kimliğe büründürülmemelidir. Evrensel değeri, anlamı arzulamalıdır. Bu anlamda felsefi düşünceyi öznesinden yani söylemi filozoftan ayırmak gerekir. Düşünce ve özneyi birbirinden ayırmak, farklı yerlere konumlandırmak bir yönüyle felsefi düşünceyi kral, peygamber ve Tanrı sözünden ayırma demektir. Düşünce-özne ilişkisinde asıl olanın özne değil düşüncenin bizatihi kendisi, içeriğidir. Düşüncenin içeriğinin asıl, felsefenin de temelde bir hakikat arayışı olduğu düşünüldüğünde bu durum onun herkes için açık olduğunu yani bir diğer boyut olan evrenselliğini gösterir. Öğleyse filozof temelde bir bilim insanı, şiiri seven, siyasi ve politik konularda tavır alan, mücadele eden, tüm konularda açık olan, risk alan, savunduğu değerleri evrenselleştiren bir kimsedir (Badiou, 2013, 34; Badiou & Truony, 2012, 2). Badiou çağdaş dünyada bu durumun anlaşılması için Antik Yunan dönemindeki filozof tanımlamasını yeniden gündeme getirmektedir. Çünkü onlar hem bir fizikçi, gök bilimleriyle ilgilendikleri için hem bir kozmonot, siyasi konularla ilgilendikleri için hem bir siyasetçi, toplumsal yozlaşma ve ahlaki konularla ilgilendikleri için hem bir ahlak filozofu aynı zamanda tanrılarla ilgilendikleri için de bir teolog olarak görülebilir. Aynı zaman da tüm bu düşünürler ortaya koydukları fikirleriyle evrenseli yakalamaya çalışmış, bugün hala birçok konuda onlardan örnek verdiğimiz gibi düşüncelerini evrenselleştirmiş, bundan dolayı risk almış, birçoğu Sokrates'te olduğu gibi savundukları hakikatlerden asla taviz vermemiştir. Bu nedenle felsefi düşünce yalnızca onu ortaya koyan özneye indirgenmemelidir. Çünkü böyle bir varsayım onu tarihin belli bir anına hapsetmek olur. Oysa filozoflar kendi çağlarında eldeki bilimsel verilerle birlikte, entelektüel zihin dünyalarına göre varoluşun kaynağını, hakikatini arayan kişilerdir. Diğer yandan felsefi düşünce eyleminin aynı zamanda bilimsel bir keşif faaliyeti olduğu da unutulmamalıdır. Thales'in evrenin arkhesini ararken yapmış olduğu şey salt bir düşünceden ibaret değildi. Gerçekten bilimsel anlamda varoluşun kaynağını bulma faaliyeti idi. Bugünkü anlamda bilim ve teknik, gözlem ve deney vasıtaları gelişmediği için söylenen her şey salt bir düşünce olarak görülüyordu. Platon yıldızları gözlemlerken Hubble'ın teleskopuna sahip değildi. O nedenle onun söylemiş olduğu şeyler salt, soyut bir düşünce olarak görülebilir. Ayrıca felsefi düşünce çağın bakış açısından da etkilenir. Her şeyi maddeye indirgeyen bir bakış açısından ortaya konulan şey düşünce olamaz.

Badiou şayet bugün çağdaş dünyada felsefenin imkânı için zemin arıyorsak ya da onun evrensellik arzusunun gerçekleşmesini istiyorsak onun hermeneutik, analitik ve postmodern yaklaşımların dışında başka bir yere konumlandırılması gerektiğini düşünür. Aksi halde felsefe çağdaş dünyada yaygın olan düşünceler içerisinde kendi özsellliğini kaybedecek ve onun imkânı ortadan kalkacaktır. Yani dil oyunları haline gelecek, çokluğun sonsuz tasviri olacaktır. Örneğin Heidegger'in önce Yunan sonra Alman dilinin felsefenin yegâne dili olduğunu ileri sürmesi yani var olan tikel dillerden herhangi birisini tercih edip onun yegâne bir dil olduğunu kabul etmesinde olduğu gibi bu durum felsefi düşüncenin imkânını ortadan kaldırır. Zira onun evrenselliğini unutup ırk temelli bir paradigma haline getirmek yanlıştır (Badiou, 2004, 48). Diğer yandan bugün yaşanan çağın uzmanlaşma ve parçalanmayı her türlü düşünce için zorunlu olarak görmesi felsefi düşüncenin evrenselliğini, doğasında olan risk arzusunu içeren kararlar almayı zorlaştırmaktadır. Zira bugün hiç kimse kendi varoluşunu şans faktörünün getirebileceği tehlikelere açma imkanına sahip değildir. Modern dünyada var olmak çok daha büyük hesap yapmayı gerektirir. Öyle ki düşüncecek kimse yaşamını garantiye almak için belli hesaplara kendi hasretmiştir. Bu bir yönüyle Mallarme'nin ifade ettiği gibi zar atma imkânının olmadığı bir dünyadır.

Badiou felsefi düşüncenin arzularını gerçekleştirmesi için mantık boyutunun önemli olduğunu düşünür. Artık çağdaş dünyada tüm diğer boyutlarda olduğu gibi felsefenin bu boyutunun da dünyanın mantık dışı iletişime maruz kaldığından imkânsızlaştığını düşünür. Öyle ki iletişim bugün birbirinden kopuk imgelerden, söz ve yorumlardan oluşan tutarsız bir evren iletmektedir. Çağımızda kitle iletişim araçları bizleri bellekten yoksun bir gösteri olarak sunmaktadır. Dünyanın bugün her yeni söz ve imgenin çok kısa sürede söyleyeni, söyleneni unutturduğu bir dünya olması düşüncenin mantığını da bozmaktadır. Artık düşünce mantık yerine imgesel olana yönelmektedir. Bu durum ise çağdaş dünyada felsefenin imkânı ortadan kaldıran bir diğer önemli faktördür (Badiou, 2004, 41).

Sonuç olarak çağdaş dünyada felsefenin ölmediğini ancak hasta olduğunu belirten Badiou bugün onun imkânın mümkün olabileceğini fakat bunun için özellikle isyan, mantık, evrensellik ve risk arzusunu gerçekleştirmesi için uygun koşulların oluşmasının gerekliliği üzerinde durur. Özellikle çağdaş dünyada yaygın kabul gören hermeneutik, analitik ve postmodern düşünce akımlarının felsefi düşüncüyü tüm bu boyutlarıyla ortadan kaldırdığını, onun asıl işlevi olan hakikat arayışının yerine dili merkeze alan bir kısım yorumlar haline getirildiğini bu durumun felsefenin imkânını zorlaştırdığını düşünür. Yine çağın uzmanlaşma çağı olduğu parçalanma ve bölünmenin de bu imkânsızlığı zorlaştırdığını belirtir. Üstelik iletişimin bu denli hızlı olduğu bir dünyanın birbirinden kopuk, imgelerden yoksun, söz ve yorumlardan oluşan tutarsız bir evren sunması, kaybetme korkusunun yaygınlaşması, insanların sahip olduklarını kaybetmeme adına özgürlüğünden, düşüncelerinden vaz geçmesi felsefi düşüncenin imkânını daha da zorlaştırmaktadır. Yapılması gereken şey Platon felsefesinde esas olan dört temel işlevine yeniden dönmektir. Çünkü Platon felsefi düşüncesiyle dünyanın adaletsizliğine, insan yaşamının sefaletine karşı durmuş, -isyan ve eylem boyutu- bu karşı duruşunu tartışma ve kanıtlama ile ortaya koymuş, -mantık boyutu- ortaya koyduğu düşünceler ise her dönem herkes için ortak ilkeler içermiş, -evrensel boyutu- bunu yaparak da dönemin siyasi ve düşünsel yapısı düşünüldüğünde risk almıştır -risk boyutu-. Bugün felsefenin imkânından söz edebilmek için tıpkı Platon düşüncesinde olduğu gibi felsefi düşüncenin bu arzularıyla birlikte salt dil, şiir, politika yerine hakikat arayışına yönelmelidir.

SONUÇ

Badiou düşüncesinde çağdaş dünyada felsefenin imkânı konusunu ele aldığımız bu çalışmada onun felsefeye, yaşanan çağın bilimsel, entelektüel ve düşünsel durumunu teşhis etmek, çağdaş önermelerden hareketle bir hakikat kavramını inşa etmek ve hakiki yaşama ilişkin varoluşsal bir deneyim sunmak şeklinde üç önemli işlev yüklediğini gördük. Her şeyden önce onun açısından tüm bu işlevleri birlikte gerçekleştirecek zihinsel etkinlik yalnızca felsefedir. Badiou'nun yüklemiş olduğu birinci işlevi açısından baktığımızda, çağdaş dünyada onun imkânın çok zor olduğu hatta bir yönüyle felsefi düşüncenin ölümünün ilan edildiğini görsek de bu doğru değildir. Olsa olsa ölüm döşeginde olduğu söylenebilir. Bu durumda felsefi düşüncenin imkânını ortaya çıkarmak için yapılması gereken şey, onu bir an önce öldürmek değil tedavi ederek yeniden eski günlerine kavuşturmadır.

Badiou felsefenin ikinci işlevi olarak çağdaş önermelerden hareketle bir hakikat kavramının inşa edilmesi gerektiğini düşünür. Bunun nedeni hakikatin neliğine dair yeni bir kavram inşa edilmesi halinde, felsefenin özellikle yaşanan çağda, kendi döneminin hakikatini saptamış olacağıdır. Bunu yaparken hakikat kategorisi aracılığıyla hakikatin farklı ve heterojen dizgelerini birlikte olanaklı kılmalıdır. Badiou için bugün dünyanın beklediği şey bir olay felsefesi, çağdaş rasyonalite felsefesidir. Bu felsefe yaygın kabul edilen hermeneutik, dil ve postmodern düşünceden farklı olarak daha buyurgan, daha mesafeli, çağı daha iyi betimleyen, olayların tekilliğini, hakikati içeren, aklın yarasına tabi, koşulsuz ancak teolojik olmayan bir düşünce olmalıdır. Bu nedenle ona göre bugün temelde ihtiyaç duyulan şey, modern metafiziğin yıkıntıları üzerinde metafiziğin eleştirilerini de içeren hatta onlarla birleşip kaynaşan bir felsefedir. Çünkü çağdaş dünyada felsefeye, felsefenin zannettiğinden daha çok ihtiyaç vardır. Çağdaş dünyada felsefenin imkânını ortaya çıkarmak için onun önerdiği şey hermeneutik yorum bilimden, dil oyunlarından, mantıksal dil bilgisi analizinden farklı, kurucu ve kararlı bir olan bir yöntemdir.

KAYNAKÇA

- Badiou, A. (1999). *Manifesto for Philosophy*. (Trans. N. Madarasz), New York: State University of New York Press.
- Badiou, A. (2004). *Infinite Thought Truth and the Return to Philosophy*. (Trans. O. Feltham & J. Clements), New York: Continuum.
- Badiou, A. (2005). *Sonsuz Düşünce*. (Çev. T. Birkan), İstanbul: Metis Yayınları.
- Badiou, A. (2013). *Yeni Bir Siyaset için Felsefe*. (Çev. E. Ünal), İstanbul: Encore Yayınları.
- Badiou, A. (2015). *Gerçek Mutluluğun Metafiziği*. (Çev. M. Erşen), İstanbul: Monokly Yayınları.
- Badiou, A., & Truony, N. (2012). *In Praise of Love*. (Trans. P. Bush), London: Serpent's Tail.
- Badiou, A., & Zizek, S. (2009). *Philosophy in The Present*. (Trans. P. Thomas & A. Toscano), Cambridge: Polity Press.
- Cevizci, A. (2017). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Heidegger, M. (2003). *What is Philosophy?*. (Trans. J. T. Wilde & W. Kluback), New York: Rowman&Littlefield Publishers.
- İnan, İ. (2003). *Analitik Felsefe. Felsefe Ansiklopedisi, C. 1*, İstanbul: Etik Yayınları.